«Νύχτα»

Κάθε κλειστή πόρτα αξίζει ν' ανοιχτεί. Αν ήμουν έφηβος και έψαχνα για συνθήματα που θα άξιζαν να γραφτούν στον τοίχο του δωματίου μου και να καθοδηγούν τη ζωή μου, αυτή η ρήση θα είχε αρκετές πιθανότητες να επιλεγεί. Τώρα πια, που τα ρίσκα που παίρνω περιορίζονται στον τομέα της θέασης, η φράση έχει μετεξελιχτεί σε «κάθε παράσταση αξίζει να ιδωθεί». Ακόμα κι αν περνάμε εντελώς τυχαία έξω από μια θεατρική πόρτα, ακόμα κι αν όλα δείχνουν πως δεν προοριζόταν για μας η παράσταση, αξίζει να συμπληρώσουμε το παζλ μας με νέα ψηφία. Κάτι θα έλειπε από την προσωπική μου μεγάλη εικόνα, αν δεν τύχαινε να δω, π.χ., τον Καμύ στα χίντου στο Νέο Δελχί ή τον «Περ Γκιντ» σε σχολική παράσταση στο βορειότερο σημείο της Νορβηγίας.

Γιατί προλογίζω έτσι μια παράσταση που μας έρχεται από την Αθήνα (τι πιο συνηθισμένο;) στον χώρο του Θεάτρου Δέντρο που κατά τη διάρκεια της φετινής σεζόν πρέπει να επισκεφτήκαμε έξι – εφτά φορές; Επειδή δεν είχα συνδέσει τη «Νύχτα» με την « 4.48 Ψύχωση» της Σάρα Κέιν, επίσης παραγωγή του + Ινστιτούτου [Πειραματικών Τεχνών], επίσης σε σκηνοθεσία του Τάσου Σαγρή και επίσης με πρωταγωνίστρια τη Σίσσυ Δουτσίου, ούτε και πρόλαβα να ενημερωθώ από τα συνηθισμένα προφορικά πηγαδάκια ικανά να δημιουργήσουν μια προδιάθεση. Άνοιξα, λοιπόν, αυτή τη θεατρική πόρτα και είδα μια παράσταση που είχε ένα συνδυασμό χαρακτηριστικών που μου αρέσει. Είχε ενδιαφέρων τρόπο συνδυασμού της αφήγησης με τη σκηνική δράση. Είχε αποτελεσματική μίξη των κινηματογραφικών προβολών με τη ζωντανή εικόνα. Είχε σημαίνουσα εμπλοκή του μουσικού φόντου στον υποκριτικό ρυθμό. Είχε μετάβαση από τη συγκεκριμένη κοινωνική και γλωσσική πραγματικότητα του κειμένου σ' ένα διαχρονικό και διαχωρικό επίπεδο. Και στο χτίσιμο των χαρακτήρων είχε γίνει στο πρότυπο των οστρακοειδών, με το σκληρό κέλυφος και την άκρως ευάλωτη και τρυφερή ουσία μέσα.

Η Ρεμπέκκα Πρίτσαρντ είχε γράψει το «Yard Gal» στο τέλος της δεκαετίας του '90. Οι ηρωίδες του έργου, έφηβα κορίτσια των υποβαθμισμένων εργατικών περιοχών του Λονδίνου. Ο τρόπος έκφρασής τους η ιδιάζουσα καθομιλουμένη, όλο πρόκληση, γεμάτη βρισιές και ωμότητες, μια από μόνη της in –yer- face γλώσσα, πριν εφευρεθεί ο θεατρικός όρος, απόλυτα

ταιριαστή στην εξωτερική συμπεριφορά τής κοινωνικής ομάδας. Οι δημιουργοί της παράστασης δεν προσπαθούν να τα αναπαραστήσουν όλα αυτά και μεταφέρουν τη δράση σε μια γενικευμένη Μητρόπολη, κάνουν τα βίντεο ταιριαστά στη νύχτα όποιας μεγαλούπολης. Οι ηθοποιοί δεν παίζουν τις δεκαπεντάχρονες, δεν αναπαράγουν την τζαμαϊκανή καταγωγή της μιας, προσαρμόζουν τα ονόματα στο πλαίσιο της εθνικής αοριστίας. Αυτό ενισχύει, σύμφωνα με το σκηνοθετικό σχέδιο, την αποστασιοποιημένη αφηγηματικότητα των δύο παράλληλων μονολόγων, που δεν απέκλειε όμως τη συναισθηματική ταύτιση με τους ρόλους. Αισθάνομαι ότι το κείμενο της Πρίτσαρντ χάνει σε ιδιωματικούς χρωματισμούς αλλά μέσα στην παράσταση κερδίζει σε μια ανεξαρτητοποίηση από τα σημάδια των σεμιναρίων δημιουργικής γραφής πάνω σε συγκεκριμένα κοινωνικά θέματα, αν γίνομαι κατανοητή. Χάνει στην επικέντρωση στη νεανική θεματολογία, αλλά κερδίζει στην παρουσίαση της Νύχτας με τα ναρκωτικά, την περιθωριοποίηση, το χαμένο νόημα στις ζωές τόσων πολλών συνανθρώπων μας. Όχι πως οι υπόλοιποι μπορούμε να είμαστε περήφανοι για την Ημέρα μας.

Η Άλκηστις Καφετζή με τις κινηματογραφικές προβολές υπερβαίνει κατά πολύ τα συνηθισμένα πλαίσια συμπληρωματικής προς τη ζωντανή δράση εικονογράφησης μιας παράστασης. Τα πρόσωπα των ηρωίδων του έργου, όχι μόνο των δύο που εμφανίζονται στη σκηνή, αλλά και αυτών που αναφέρονται στην αφήγηση, δίνονται μέσα στο περιβάλλον της Νύχτας και σε καταστάσεις που δεν θα μπορούσαν να αποδοθούν στη σκηνή. Ο σκηνοθέτης επιδιώκει το εφέ της μεταβίβασης των δύο προσώπων από την οθόνη στον σκηνικό χώρο. Οι δύο ηθοποιοί είναι φορείς των αφηγηματικών παραλληλισμένων γραμμών, η κάθε μια από το διαφορετικό σημείο του χώρου, χρησιμοποιούν όμως και το κοινό σημείο ως τόπο συμπυκνωμένης σχέσης μεταξύ των δύο. Οι ερμηνευτικές ισορροπίες τηρούνται και ο διαφοροποιημένος υποκριτικός τρόπος των δύο δικαιολογείται: η ηρωίδα της Λίλης Τσεσμαζόγλου απευθύνεται λιγότερο στο κοινό, καθώς αποτελεί το αντικείμενο της απεριόριστης φιλίας της ηρωίδας της Σίσσυ Δουτσίου, η οποία είναι το κύριο υποκείμενο της δράσης και η κύρια αφηγήτρια. Το απόλυτο δόσιμό της στον ρόλο θυμίζει το παίξιμό της στη Σάρα Κέιν.

Αυτή η κλειστή πόρτα άξιζε ν' ανοιχτεί.